

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA 7 DE MARÇ DE 1913

NÚM. 1784 ————— ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

ELS NUNCIS DE LA PRIMAVERA

Abans eren els rossinyols; ara són les rates-pinyades.

Mosaic

Quàntes coses, bon Déu, han esdevingut desde la publicació de nostra darrera *Crònica*! Tantes, amics llegidors, que, si el cronista fos un cronista dels serios, àdhuc no sabríem quina escollir de tant importants que han sigut totes. Valga'ns que la nostra norma és l'ironia, i ja sabem que un ironista no dóna importància a res, ni li cal guardar respectes a ningú, ni declarar-se partidari d'en Pau ni d'en Pere.

Això ens permet tractar de tot, amb aquella lleugeresa que no compromet, i amb aquella gràcia que hauríem de tenir sempre i no tenim mai, i amb aquella mandra que'ns dónen les feines obligades i que devé una excusa per a nosaltres mateixos si per cas el llument no correspon a la nostra reputació.

No hi hà dubte que'ls preàmbuls són una gran cosa per a omplonar paper. Mes, totes les males manyes tenen son límit. Posem-li, afirmant que'ls aconteixements de la setmana s'han desenrotllat baix una característica determinada d'acció popular.

***

El tancament de portes és el primer, en l'ordre cronològic, que ha d'ésser tractat per nosaltres.

No hi ha hagut maneres, encara, d'averiguar quin tant per cent d'industrials i comerciants secundà el determini de l'«Unió Gremial». De portes en fóra ho semblaven totes, de tancades, menys, naturalment, les que's veien a mig tancar; però, de portes en dintre, les que eren obertes podien ésser tancades, i les tancades, obertes, segons raonaments lògics que'ns han donat els diaris barcelonins, en competència de subtiletes per a treure o donar importància a la protesta.

Segons sembla, la porta d'un establiment no guarda cap mena de relació amb el sentir del seu dueny. No hi hà gent més indefinible que aquesta gent de botiga. Un ferm protestatari no ferma per a no perdre la parroquia d'una hora, i un altre, que mai ha pensat en protestar, ferma per por al tancament de vidres. Així, seguint un procediment inductiu, ens trobem que'ls que sols tenfen mig batent ajustat protestaven i no protestaven, i, lo que és més terrible per a nosaltres, que mai sabrem quina mitja porta era l'oberta i quina la fermada.

Després d'això, el procediment de fermar les portes hauríem de convenir en que està desacreditadíssim com a manifestació de l'enuig mercantil.

Resta, direu, per a les ocasions semblants, acoblar multituds en un lloc determinat. Però sorgeix desseguida una altra qüestió. Si es tracta de la plaça de Sant Jaume, cubiqueu-me la plaça de Sant Jaume, després calculeu la densitat de la generació, i, encara, quins eren els curiosos i els que representaven una porta closa amb vera malícia. No'ns

posaríem pas d'acord. I els historiadors, amics meus, entre tant, resten perplexes.

Sols està provat que'ls taverners, amb això de les aigües, són conseqüents al no adherir-se a la protesta. Municipalitzar l'aigua, significa, segons la pràctica, municipalitzar el vi. Fixament, ells no saben, encara, què pot esdevenir amb això de la municipalització, però sospiten que les fonts públiques s'estroncaràn i que la set de vi creixerà en raó directa a l'horror que causi l'aigua. I, en això, no van pas equivocats. Es tot un Col·legi de Metges qui els manté vives les esperances.

***

Un altre lloc en aquesta *Crònica* bé se'l mereixen les eleccions. Sembla que, per ara, guanyaràn tots els candidats que's presenten. El triomf, segons el dir de cada hu, és per als seus. Això és tant impossible, que obliga a desconfiar de les paraules dels homes.

És clar que ha de venir de la propaganda, de l'agitació, de l'entusiasme amb que's porti a la lluita al còs electoral; però com que cada partit farà'l que pugui, i esmerçarà'ls medis que li semblin, i aqueixos medis són tant semblants els dels uns als dels altres que no hi haurà pas mig discurs de diferència, ens tornem a trobar altre cop en que tots els candidats tenen l'elecció assegurada. És més: els mateixos electors, militin en l'agrupació política que siga, tenen una tal confiança, que criden «guanyarem», tot pensant en el perdre.

En Cambó ha dit, en la reunió de la «Lliga», que quan ells han perdut ha sigut de massa refiats en el guanyar. Per això no fóra estrany que ara, que comencen a tenir por de perdre..., perdessin. Alguns n'hi hà, emperò, per desgràcia de Barcelona, que tal vegada estiguin segurs de vèncer, i, en canvi..., vencin.

Siga com vulgui, els nacionalistes ja han celebrat un míting. Qui pega primer, pega dos cops. Fan santament de començar a desensopir el poble, per ara força ensopit, respecte a eleccions. I el cronista passa a un altre tema, cansat de complir, amb una imparcialitat que li repugna, son deure informatiu.

***

Dos de Març de mil noucents tretze. Tingueu-la present la data aquesta, amics ciutadans de Barcelona. Mai insistirem prou per a que ella resti en vostra memoria. Repetim-la: *dos de Març de mil noucents tretze.* Ja està. Doncs ja veureu com el cronista no us ha pas fet perdre el temps, donant-vos una efemèride vana per a la nostra historia. No't precipitis massa, llegidor amable, tractant d'endevinar l'aconteixement esdevingut en aquell jorn. No fou pas la Chaplinska, travessant el pla de la Boqueria; ni els vogadors de la «Barcino II», entrenant-se; ni l'estol de ciutadans, eixint de l'acte de propaganda electoral de la «Sala Imperi»; ni menys tampoc l'aeroplà de Mr. Poumet, volant per sobre'l port. Fou...—doneu-me forces, Senyor!— fou una multitud electritzada, que transportava a coll-i-bè a l'inclit *novillero* sevillà Belmonte, desde la plaça vella al seu hostatge. Qui, com el cronista, no hagi vist mai d'aprop un hèroe, no sab això lo que és. Malgrat l'emoció que'ns embargava, ens semblà molt llarg el trajecte, ens semblà també que anava cruixit, marejat del sacceig i de la cridoria. Rambla enllà, el

vegérem desaparèixer, gronxant-se sobre les testes dels séus conductors, com un viatger carnestoltesc damunt la gepa d'un camell, descobrint-se i dirigint somriures a la gent dels balcons, que se'l miraven amb indiferència, ignorant si es tractava d'una desgracia o d'una glorificació.

Entre'ls tramvies elèctrics, els arcs voltaics, que's començaven a encendre, l'espetec dels automòbils i l'apacible dormir dels pardals en els plàtans; aquell desenfrè admiratiu per un matador de vedells resultava anacrònic. Alguns ciutadans s'indignaven de bona fè, altres no se'n sabien avenir, qui cercava en và algùn precedent, qui feia comentaris fulminadors, qui preguntava a quin home de valer se l'havia passejat amb semblant idolatria, i tot-hom estava d'acord en que lo presenciat era un signe d'abjecció social, un signe dels temps, que portaria malvestats com una cometa fatídica.

Nosaltres vàrem mirar enlaire, prenent per testimoni de l'ofensa a nostre cel mediterrani. Una lleu vermellor s'estenia pel cim dels terrats. Era rubor del nostre cel? És possible. Lo cert és que encara hi han espatlles servils per a l'anca d'un *torero*; encara hi han camàlics per a la carn valenta; encara hi han hores de suprem deliri en les quals, sense caminar de quatre grapes, se serveix orgullosament de cavalcadura. I això, tant inusitat, tant desesperançador per a en Noel i per a la dignitat humana, succeja el *dos de Març de mil noucents tretze*. Que no se us obliidi.

P. BERTRANA

Hi hà que complir amb l'Esglesia

I

La senyora a la *niñera*:

—Ja ha anat a confessar, Rita?

—Jo?...

—Sí, vostè. Sembla que baixi de la lluna. Encara no sab lo que té ordenat l'Esglesia, sobre aquestes coses?

—Sí, que ho sé, però com que, gracies a Déu, la meva consciència està ben neta...

—No hi fa res. Per nèt que siga un moble, convé de tant en tant treure'n la pols.

—Vol dir que...

—Que si no hi ha anat, es necessari que hi vagi.

—Corrent. Ja que vostè ho vol, hi aniré un dia d'aquests.

—No un dia d'aquests; demà mateix, sent?

—Està molt bé. De retorn de l'esglesia, ja li ensenyaré el butlletí.

—Ai! De veres?... Que's pensa que dormo?... La conec massa, aquesta comedia dels butlletins. Es tant fàcil proporcionar-se'n un!... No, senyora; no me n'ha d'ensenyar cap de butlletí, a mí. Lo que farà, per a que jo pugui estar ben segura de que no m'enganya, serà endur-se'n la nena.

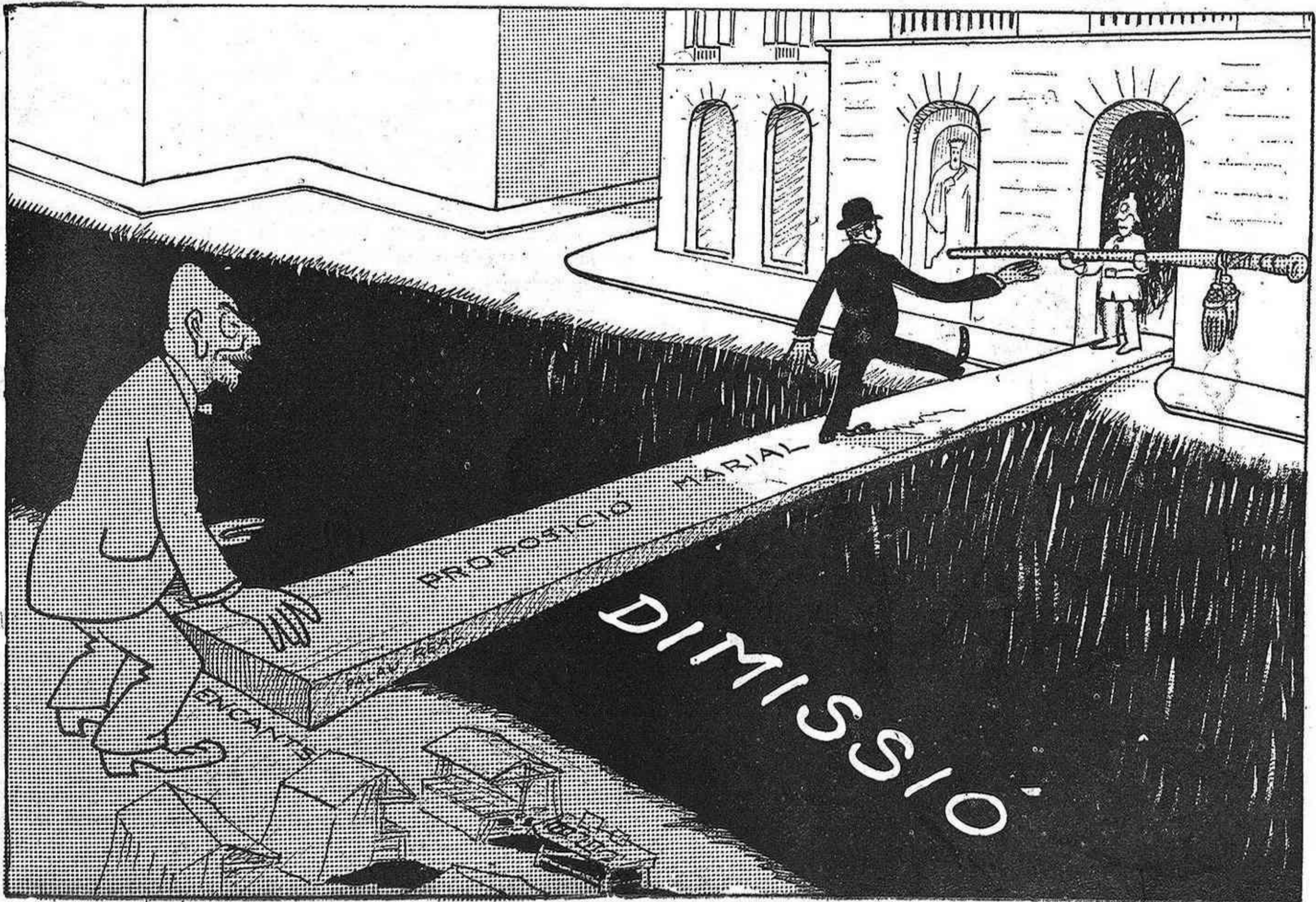
—Còm a vostè li sembli...

II

La senyora, instruint a la seva filla, angelical criatura de quatre anys, rosada i bonica com un *bibelot* de porcel'ana.

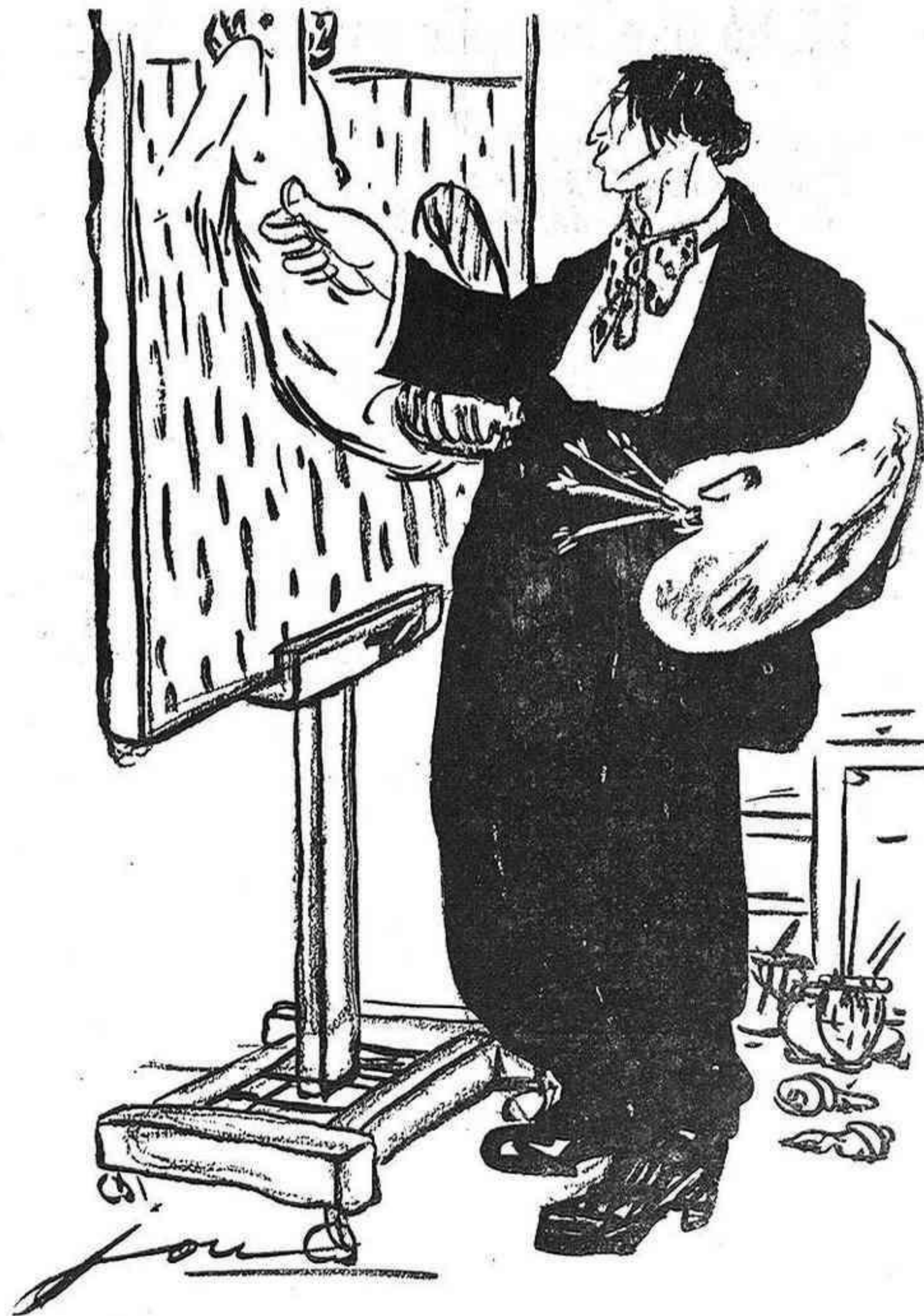
—Ara tu sortiràs amb la Rita i faràs molta bondat.

—Sí!...

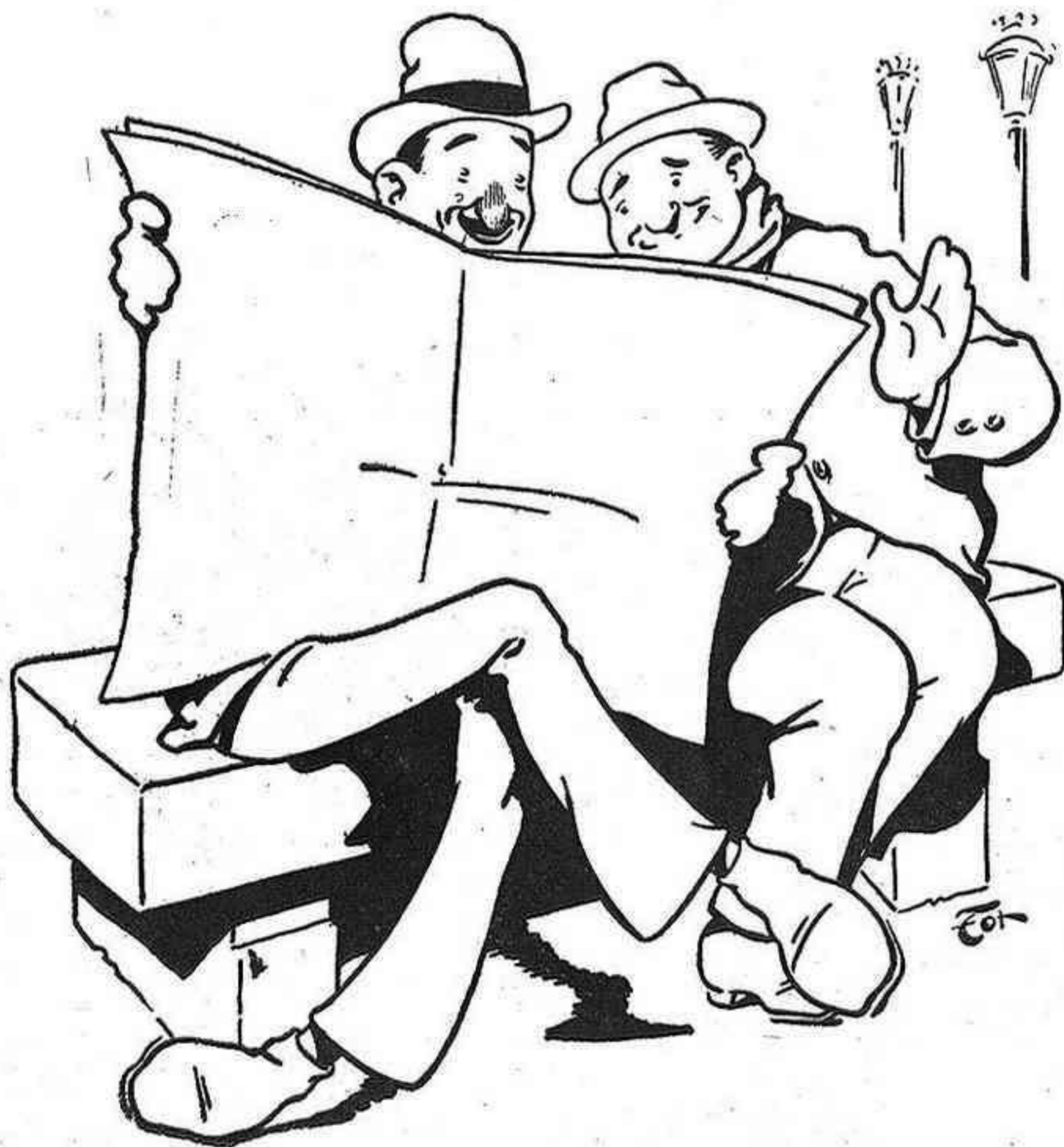
SALVANT UN PERILL

Don Juli: —Després diràn que'ls meus taulons no serveixen de res!..

L'INSINCER

—Jo, d'ones?... No les puc veure, ni en pintura!

UN XISTO DOLENT

—Ja és ben estrany que aquest Rius i Rius vagi en contra de les aigües de Dos Rius!

—Anireu a un cert lloc, que'm sembla que ha d'agradar-te.
—Sí!...
—Allí tu miraràs tot lo que faci la Rita, i al venir m'ho explicaràs, oi?
—Sí!!!...—

I l'hermosa nena, celebrant per endavant la passejada que li prometen, se posa a saltar d'alegria.

Apareix la *niñera*, vestida com per a les grans solemnitats.

—Ja estic a punt.

—Bé. No cal dir que anireu a la Bonanova, que és l'església que tenim més aprop...

—Naturalment!...

—Doncs, en marxa. Que'l Senyor gufi els séus passos... I procuri no tardar.

III

Tres hores després.

La senyora té assentada sobre'ls genolls a la seva filla i comença a interrogar-la.

—Digues, què heu fet?

—Hem anat allà.

—I allavors, la Rita?

—S'ha acostat a una caseta de fusta.

—I a la caseta, qui hi havia?

—Un home que la guardava... I la Rita s'hi ha posat molt aprop i hi ha enraonat molta estona.

—I després?...

—Han seguit enraonant més, més, més...

—I després?...

—Han acabat d'enraonar... i ens en hem anat.

—Molt bé, filleta meva!... Cap testimoni, com el teu, tant digne de crèdit... Ara estic tranquila, perquè sé que aquesta eixelebrada ha complert amb la seva obligació.

IV

L'endemà la senyora reb la visita d'una veïna.

Després de parlar de les mil banalitats propies d'aquesta mena de diàlegs, la veïna diu de prompte:

—Ah!... Sab que és molt tranquila la seva *niñera*?

—La Rita?...

—Sí. Ahir al dematí, tota mudada—desde casa la veia,—va passar dues o tres hores a la casella dels guardes de consums, fent-la petar amb un burot jove, que diuen que és el séu promès...

—Còm!... I la meva nena també hi era?...

—Efectivament... Però què és, això?... Què té?...—

La senyora no respòn.

Torça el coll, com en les grans situacions dramàtiques, i cau, amb moltíssima raó, desmaiada sobre'l sofà.

MATIAS BONAFÉ

Per la boca mor el peix

La Veu de Catalunya, que d'ensà de la seva arribada a la vida pública en forma de diari no ha parat en la feina de demanar un dia i altre els càrrecs públics per als séus amics, ha fet, al cap d'anys, un descobriment importantíssim: el de que *tal se van posant les coses, que l'acceptar a Barcelona un càrrec públic és fer professió de martir o de brètol.*

Contrariament a lo que algú pugui pensar, no acaba aquí la franquesa de *La Veu*. En el camí de la sinceritat, l'orgue regionalista, que tants motius té per a conèixer el panyo,

afegeix, amb la major naturalitat i com per a convèncer als qui poguessin dubtar de la seva explicació: *trist és haver-ho de confessar, però és veritat*. I més endavant, com per a atenuar la cruïsa de la dita: *a voltes, el dir la veritat, obre el camí de l'esmena pel de la vergonya*.

A *La Veu*, que està empenyada en que recaigui en l'assumpte de la compra de les aigües de Dos Rius un acord favorable, li ha suggerit les anteriors amargues paraules la protesta dels barcelonins, que, a despit dels esforços fets pels patrocinadors del dictamen, no acaben de veure clar en un assumpte com el de l'adquisició de les aigües famoses, tingudes fins fa poc com de potabilitat més que dubtosa, i, sense més ni més, enlairades avui a la categoria de curatives.

S'admira *La Veu*—la molt ignocenta!—de que desconfii el poble dels patrocinadors de la compra de Dos Rius, nomenin-se com se nomenin, que defensen l'adquisició d'un manantial declarat sospitós pel Col·legi de Metges, manantial que's fa pagar més del doble del que valdria de no oferir la puresa de les aigües cap mena de dubte.

El poble de Barcelona, blancavui de les invectives i de l'inquina de *La Veu*, pensa quin serà el poder miraculós d'aquestes aigües, ahir tant bescantades, i que han tingut la força de fondre en el Consistori, i en un sol crit, així l'entusiasme de les persones a les quals *La Veu* posa com a pantalla contra la protesta dels de baix, com la fam insaciable, l'afany de *sucar en els negocis*, que consum a la part dels regidors contra'ls quals no ha deixat, l'orgue regionalista, d'aixecar el crit de *lladres!*

Alliçonat per les campanyes de *La Veu*, instruit per les prediques dels seus prohoms, ha après la massa de ciutadans a malfiar dels seus representants en el Consistori, als quals mira avui com una taifa de malfactors, disposats a enriquir-se, baldament per a lograr-ho els fos precis jugar-se als daus l'honra de la ciutat. Aquest seguit tocar a somatén, la febre demostrada en posar els regidors en entredit, havia de donar, a la llarga, els fruits que tant deplora *La Veu*.

Acceptar un càrrec públic és fer professió de màrtir o de brètol... Trist és haver-ho de confessar, però és veritat. L'afirmació no té res de consoladora.

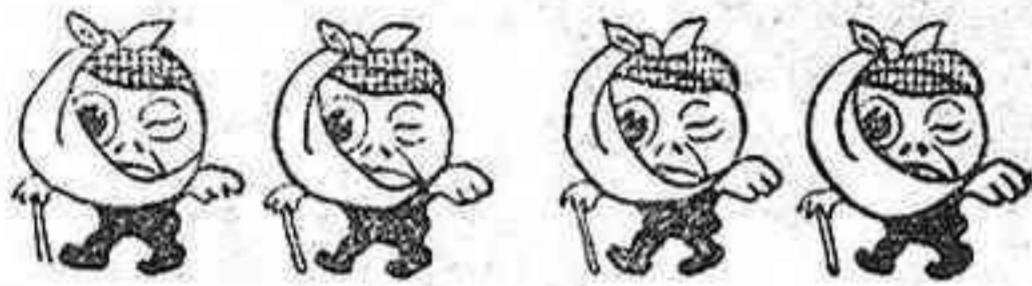
Pensem no obstant que és *La Veu*, que té, de dotze anys an aquesta part, representació en totes les corporacions populars, que ha comptat a l'Ajuntament amb una majoria, la que ho diu...

Pensem, ademés, que, com s'ha demostrat mil cops, com l'experiència ensenya, com la mateixa *Veu* està tipa de dir-ho, els brètols porten a l'Ajuntament una majoria abrumbadora sobre'ls màrtirs...

No oblidem tampoc que amb l'assumpte de les aigües hi simpatitza gairebé la totalitat dels senyors que componen el Consistori...

I diguin si no té, l'opinió pública, motius de sobres per a dubtar i posar-se en guarda.

X.

Del jardí dels humoristes

I

EL CAS EXCEPCIONAL

Arribarem a Jackson-city de bon matí.

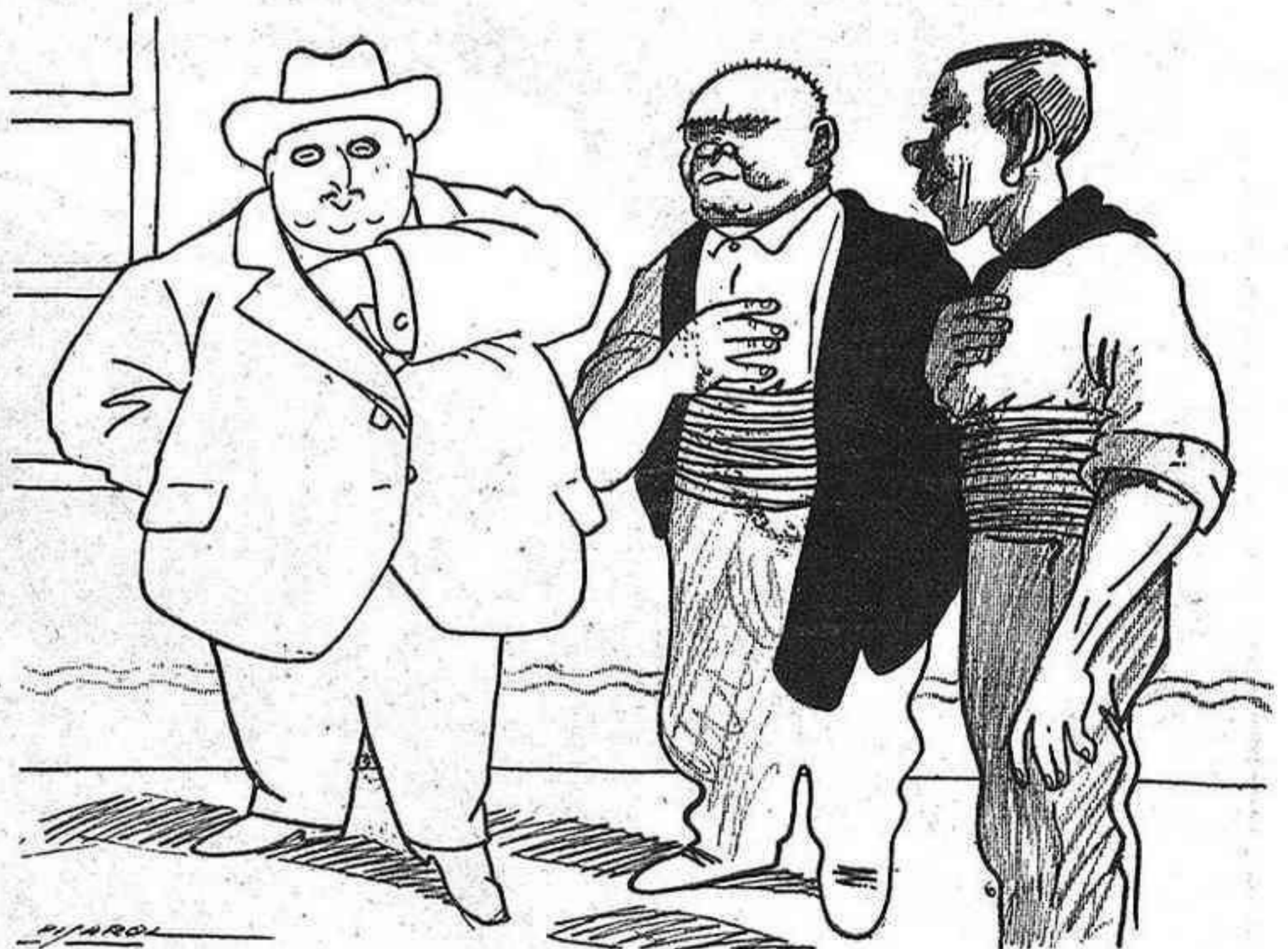
Com que la set m'arborava i a mi, la set, no me la fa passar sinó el whisky, vaig cridar a la dispesera:

—Bona dona, feu el favor de portar-me un vaset de whisky.

LA RETIRADA DELS CAPTAIRES

—Això està llest. No'ns queda altre recurs que posar-nos a treballar com uns qualsevols...

LA CONTRA-PROTESTA DE L'AIGUA

—Nosaltres, els taverners, protestem d'això del tancament.

—Oh, ja, ja... Lo estrany és que no'n protestin també'ls farmacèutics.

—Ho sento, però no podrà ésser—va contestar-me.—En aquest poble l'alcohol es considera un veneno i està prohibida terminantment la seva consumació. Unicament en un cas excepcional és permès beure'n, de whisky: quan un individu ha sigut mossegat per una serpente.—

Allavors, vaig exclamar, esperançat:

—I, escolteu, jo sóc foraster i no conec a ningú del poble. Com m'ho podria engiponar per a fer-me mossegar per una serpente?—

La bona dona va informar-me en poques paraules.

—Miri—va dir-me,—a les afores del poble, en un barri que'n diem la raval, allí, sé que hi viu un home que'n té una, de serpente. Podria arribar-s'hi. Tractant-se d'un estranger, crec que no hi tindrà inconvenient. Ell mateix li pot estendre un certificat i allavors vostè, amb el document justificant com la serpente l'ha mossegat, se'n pot anar a qualsevol farmacia a pendre el whisky.—

Amb l'alegria que és de suposar, jo que emprenc la caminada cap a la raval. Però, vet-aquí que encara no havia arribat al cap-de-vall del poble... fills meus!... quina gentada!... cinc o sis mil persones que s'empenyen a cops de colze, masegant-se, trepitjant-se, esperant adalrades que'ls toqués el torn per a fer-se mossegar per la serpente.

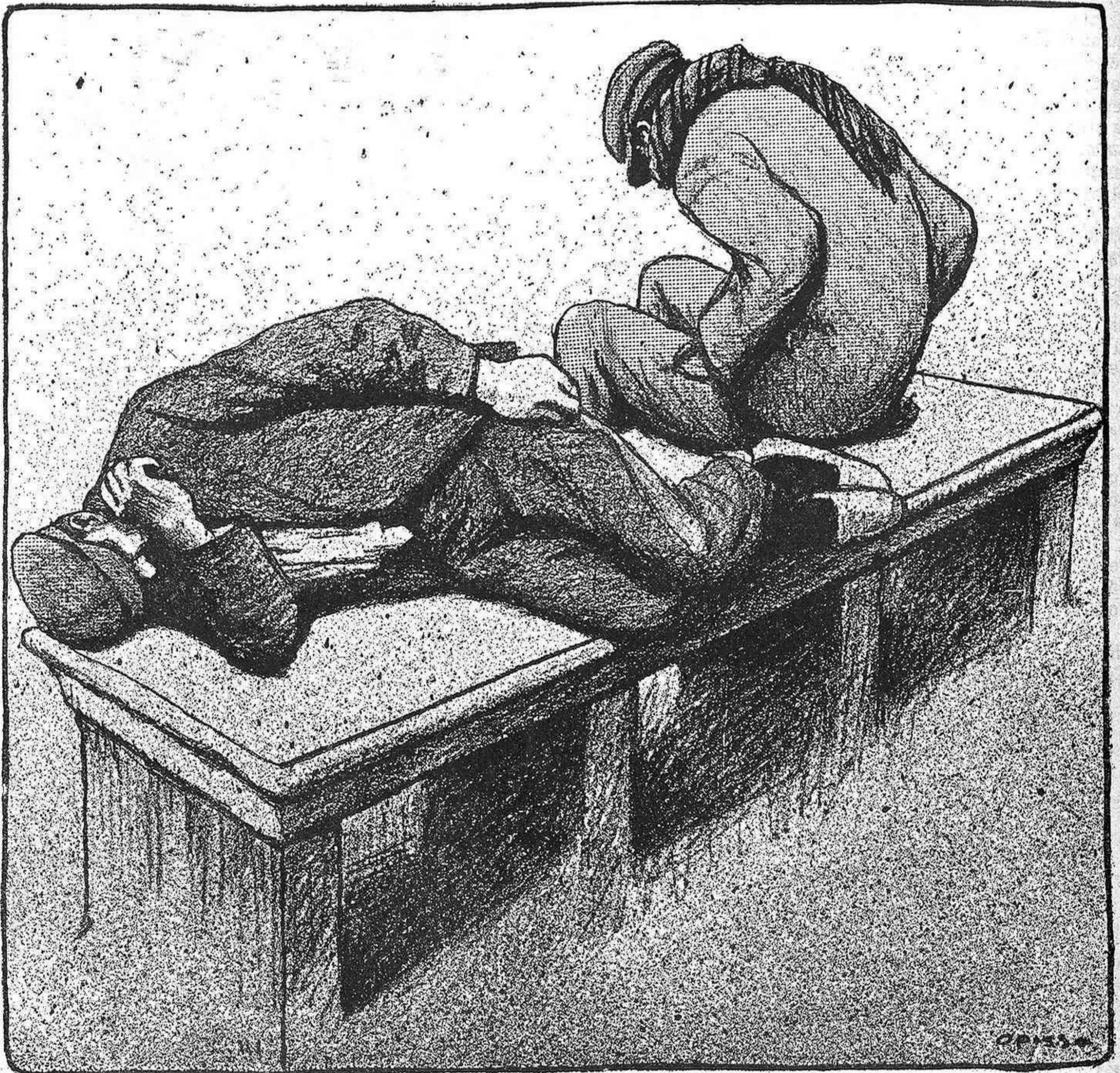
MARK TWAIN

II

LA BOGERIA

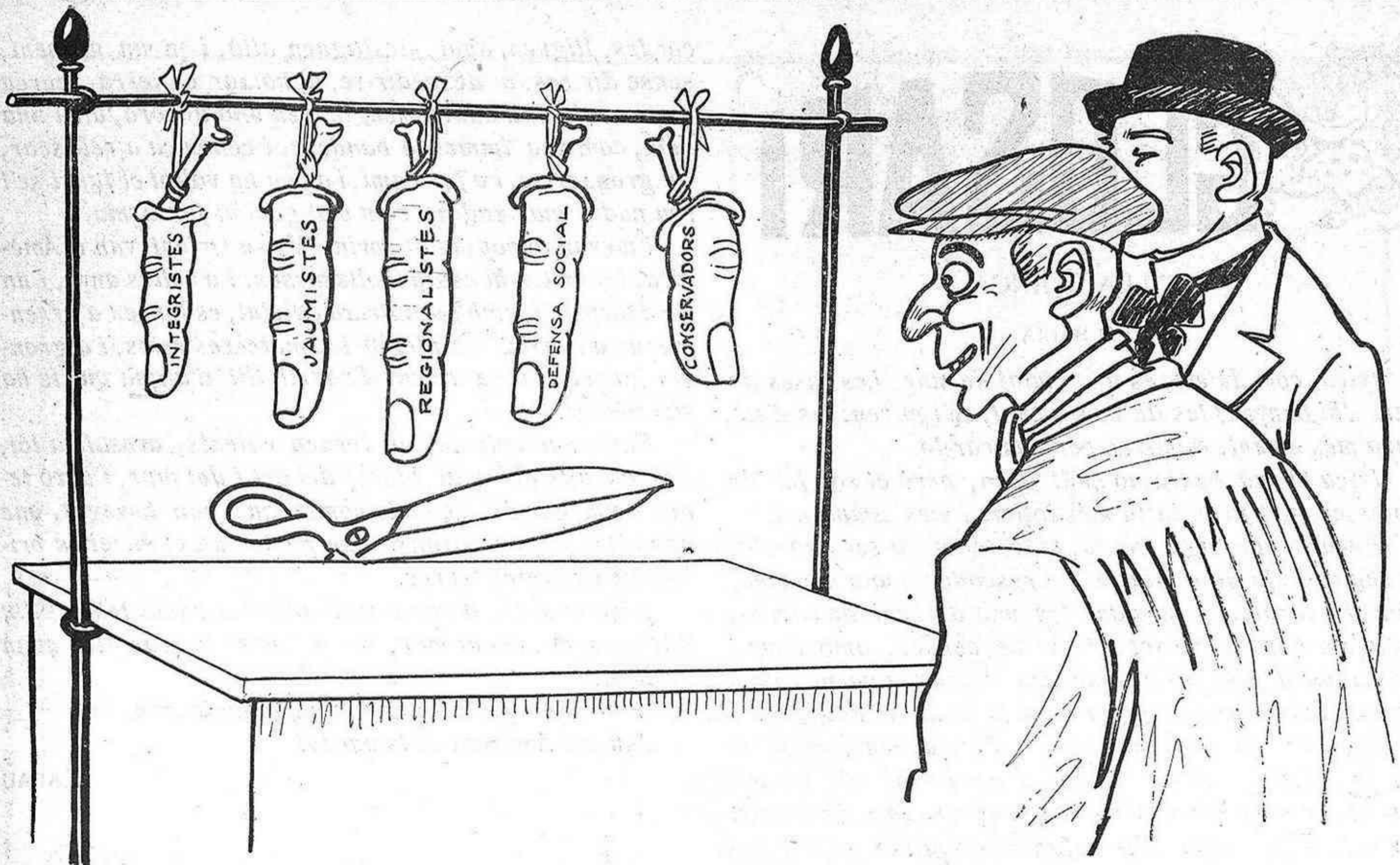
El director del manicomi, amb esquisida amabilitat, ens anava mostrant els casos més extraordinaris del seu establiment.

—Ara veuràn—va dir-nos—dos subjectes curiosíssims... Aquí en tenen un!...—

MIL·LIONARIS

—Tu, «Llémara»..., m'hauries de deixar deu cèntims.
—Fuig, home!... Que't creus que és un banc de «préstamos», això?

POBRE MÁ DRETA!

—Tant mateix ha sigut una carniceria, això...

I ens feu entrar en un salonet ple de claror, molt ben arranjat, amb mobles blancs, com si fos la cambra d'una soltereta. Assegut en el sofà hi havia un home que tenia una nina de cartró a la falda. La nina tenia els ulls blaus i la cabellera róssa, i el boig no parava d'acariciar-la. «Amor meu!... Vida meva!...».

—Veuen, aquesta nina?—ens digué'l doctor.—Als ulls de aquest desgraciat representa una noia hermosa, que havia sigut la seva promesa, i que, per haver-se negat els pares d'ella al casament, no va poguer aconseguir. El desengany va dur-lo an aquest estat.

—Pobrel!...

I entràrem tot seguit a la cambra del costat. En aquesta, que era tot llisa i que tenia les parets vestides de matalassos, s'hi veia un home amb els ulls fora del cap, estirant-se els cabells i llençant renecs contra una dona.

—Veuen, aquest?...—va dir-nos allavors el director del manicomi.—Doncs, aquest, va tornar-se boig, i dels més furiosos, de resultes d'haver-se casat precisament amb aquella noia de qui parlàvem i que no va poguer aconseguir l'infelicitat d'aquí al costat.

J. YVEL.

Oh, la política!...

Aquesta bona senyora fa com la pudor. I així com hi hà comerciant que té la virtut de convertir tot lo que toca en materia cotisable, la política, no desmentint la seva feminitat, té també els seus períodes electorals, èpoques de febre

i activitat, durant les quals converteix a tots els homes en materia aprofitable per als seus fins.

De la turba-multa, en fa electors, i dels que sobresurten una mica o s'han distingit en alguna cosa, candidats.

Aquest procediment entranya el perill de que moltes vegades se pugui pendre l'efecte per la causa i al contrari.

Per exemple:

Un metge fa una campanya en tal o qual sentit humanitari...

El president d'una societat de resistencia posa de relleu la seva personalitat, en tal o qual qüestió obrera...

Un fabricant de samarretes organitza un *team* de *football*, una companyia d'exploradors o una secció de gimnasia rítmica...

Un industrial inventa una especialitat per a fregar llautons o per a curar l'anèmia... Ve el període electoral, i els noms d'aquell metge, d'aquell president, d'aquell fabricant i d'aquest industrial, els diuen les lletres grosses dels cartells enganxats per les cantonades.

De la manera que s'encadenen aquestes coses, molt sovint no se sab quan un home realitza una acció altruista, completament desinteressada, i quan se treballa la candidatura.

I això és un mal greu.

Per a evitar-lo, els que vulguin allunyar tota insidia, hauràn de pendre les degudes precaucions.

I quan facin un discurs, organitzin algún acte, o inventin algún específic, com aquells barbers que en la portxada de l'establiment hi posen el rètol de *No s'admeten propines...*, ells, en les ressenyes dels periòdics i en els anuncis de propaganda, hauràn de posar-hi també la següent nota:

L'autor, com que no vol que se'l prengui per altre, fa present que jamai té d'acceptar una acta, ni que oferta li fos *en bandeja de plata*.

GLOSARI

L'ILLA BLANCA,

LA BADIA

Iviça, com dèiem, és una ciutat de mar. Les cases de baix s'hi banyen; les de més amunt, se'l miren; les d'ençara més amunt, s'estiren per a mirar-lo.

Iviça té una badia no molt gran, però el sol fet de no ésser molt gran la fa més íntima i més simpàtica.

Encara que siga petita, hi té de tot: la seva farola, el seu moll, la seva platja de pescadors, una matrina, senyals, fanalets i, més que res, una dotzena de barcos, d'aquels barcos blancs, plens de cordes, amb aquell gronxament tant dolç, amb aquell assoleïament i amb aquell cant de breçol que li dona la falda de l'aigua.

Aquels ports petits, com el d'Iviça, tenen el dò de fer-se estimar. Tenen el dò, sense fer-hi res, de poder-hi matar les hores, hores que un no sab ben bé si són de vida o de somni. Els infants, descalços i sense gorra, van i vénen per la platja. N'hi hà un que s'ajup vora de l'aigua i, amb paciència de gat, espera que surti un cubrot per a fer-lo servir de joguina. N'hi hà un altre que, amb una canya de quatre pams i un cordillet, treu uns peixets del mar, tant petits, que semblen bocins de maraperla. Aquí n'arriba un estol, amb una barqueta de suro, la llença damunt de les ones com si fos un cuiracat, i amb un troç de drap fet de vela i una cordeta servint d'àncora, el veu anar enllà, amb l'il·lusió d'un Colón veient la caravela. Més lluny, un altre, es capbuça i els peixos petits s'espanten i es veu lluir un raig d'argent, i els més grans entren a les goletes, i s'enfilen pels pals, cantant, i no paren de cantar, fins a ésser al cim del pal més alt.

Aquestes goletes, arrencades, també tenen un gran encís. Allí, un hi veu un trellat de cordes, que totes serveïen i totes se gronxen; hi veu mascarons a la proa fets d'un art que no se sab d'on ve, ignocents com els sants d'ermita i feréstecs com un ídol. Hi veu la coberta brunyida de tant besar-la les onades, i la càrrega que veu que hi carreguen no és carbó negre, com els barcos que vénen del país de la boira; hi veu taronges com munts d'or, hi veu fruita de tots colors brillant al sol, com pots de majòliques, i melons, i verdura, i coves de peixos, encara saltant com a dins de l'aigua.

En la coberta, els homes, assentats, tenen una olla al foc. Tots fan rotlle i l'olla fumeja; mengen i es queden ajeguts; ningú parla a dintre d'aquels barcos; o el mar, o el vent, o la solitud, els ha avesat a no parlar.

Conten que hi havia un mariner que al dematí, al llevar-se, va dir «Bon dia».

I el patró li va contestar «T'aixeques molt xerraire, avui».

No parlen i fan el seu fet. Carreguen, estiven, arrien

cordes, lliguen aquí, deslliguen allà, i en un moment, sense dir res, ni despedir-se, ni baixar en terra, veuen que un vaixell d'aquell rengle treu una àncora, alça una vela, com una immensa bandera, i comença a relliscar, i a gronxar-se, i a fer camí, i a poc ha voltat el far, i se'l veu nadar mar endins, com una gavina fantasma.

I no van aprop, molt sovint. Van a Orient, van a Amèrica, i a voltes hi estàn molts mesos, i a voltes anys, i un jorn tornen, i, amb la mateixa quietut, es tornen a arrencar a la riba, i a plegar les mateixes veles, i a gronxar an el mateix recer d'aquell llit d'aigua que'ls ha vist nèixer.

En tornen colrats, en tornen valents, avesats a tot, amb els ulls plens de blavor del cel i del mar, i això tenen de misteriós, aquests homes que han navegat, que han sigut hèroes callats i que porten an el mirar la brillantor de tantes terres.

Iviça té això, de bell. Que totes les cases tenen ulls; finestres obertes al mar, per a veure els seus fills quan arriben.

Lo trist és que n'hi hà molts que no tornen!

Aquella Amèrica se'ls queda!

XARAU

LICEO.—*Capriccio antico*, obra del mestre Harturly, fill de la gran cantant Darclée, ha tingut una bona acollida a Barcelona.

En el primer acte hi hà una elegant i melodiosa romança de tenor, que tingué que repetir-se per lo molt sentida que és i per l'interpretació acabadíssima que hi donà el tenor senyor Pasquini. El duetto de tenor i tiple també és una hermosa pàgina musical; la senyoreta Ivanisi va lluir-s'hi, escoltant molts aplaudiments.

En el segon acte hi hà un vals, diguem-ne de moda, inspirat i instrumentat molt bé, que obtingué els honors de la repetició, i el reste de la musica és igualment alegre i distingida.

L'interpretació, com sempre, immillorable per part de la senyoreta Ivanisi i del senyor Pasquini, molt ben secundats pel tenor còmic senyor Orlandi i les senyores Morini i Del Lago.

La presentació, colossal. Cada vegada, a l'aixecar-se el teló, ovacionaren la decoració; en el segon acte, els efectes de llum són cosa mai vista.

En Bellezza, portant l'orquestra elegantment i amb un braó extraordinari, és un gran director.

Dimarts estrenaren *Sirena*, d'en Leo Fall. Es fer obra pietosa no dir ni un mot d'aquest bunyol musical, sembla mentida que siga d'un mestre que s'ha fet aplaudir altres vegades. A no ésser la presentació, a l'altura del prestigi de la companyia Caramba, i als esforços que feren, especialment la simpàtica Chaplinska i el tenor senyor Zoffoli, per a salvar l'obra, hauria sigut *fischia*; però el respecte degut a artistes que no sols no tenen cap culpa de que'ls directors s'hagin empenyat en donar-nos a conèixer un tal esperpent, i que del seu treball no hi hà res que dir-ne, va aturar al públic. Sortosament està retirada del cartell i no tornarem a sentir-la.

Del benefici de la primera tiple dramàtica de la companyia, senyoreta Ivanisi, no som a temps per a parlarne. Sols sabem que'l teatre estava ple i que ella fou ovacionada.

LA MULLER DEL CANDIDAT

—De partidaris que's veuen obligats a votar-lo, ja'n té, el meu marit; però, lo que és «devots»..., jo'n tinc més que ell.

PRINCIPAL.—Demà, benefici de la senyora Vitaliani, amb *Odette*, celebrat drama d'en Sardou.

L'eminent actriu acaba, dintre pocs dies, els compromisos amb l'empresa, i se'n va contractada a Palma, per a donar un curt nombre de representacions. De retorn a Barcelona, passarà a un de nostres més acreditats escenaris («Romea» o «Eldorado»), amb l'intent de reempendre la seva campanya artística i a l'objecte d'estrenar obres d'autors catalans.

Esperem que'l públic li agrairà aqueixa deferència palpablement, d'una manera d'aquelles que no tenen *vuelta de abajo*.

ELDORADO.—Darrerament ha estrenat, en Tallaví, dos drames interessants: *El obscuro dominio* i *Nuestros hijos*. El primer, de l'italià Valente, entra de ple en el genre clínico-patològic, doncs l'acció passa entre boigs rematats. Com se comprèn, va interessar per l'execució, però no va convèncer a ningú. *Nuestros hijos*, de Florenci Sánchez, ja és altra cosa. Es tracta d'un cas humaníssim, intensament emocionant, tractat a la manera d'en Marco Praga en *Les verges* i portat a les taules per un home de cor que diu les coses clares i amb lògica aclaparadora. Llàstima que la construcció de les escenes no estigui a l'altura de la psicologia dels personatges!... En Tallaví estigué inspiradíssim en aqueixa obra, detallant com un mestre.

Seguidament, després d'aqueixes dues estrenes, ha posat la *Terra baixa*, d'en Guimerà, valguent-li un senyalat triomf, car l'interpreta magistralment i d'una manera totalment distinta a la que'ns tenen acostumats els nostres actors. Cal anar-lo a aplaudir an aquesta obra mestra.

NOVEDADES.—Aquesta setmana hi havia gran espectació amb motiu de l'estrena de *Los cadetes de la reina*, opereta del mestre Luna. El llibre és d'en Julià Magiose i obtingué sorollós èxit a Madrid.

Fins en el proper número no'ns serà possible parlar-ne.

NUEVO.—Ja tenen obra per a bastants dies. *La veda del amor* és una opereta en tres quadros que, gracies a la musica

excel·lent del mestre Vives, fa aplaudir-se de bona gana. El llibre, original dels senyors Perrín i Palacios, no és cap cosa de l'altre món, però conté un devassall de xistos i acudits a la madrilenya, alguns d'ells de color pujat, que complauen a la parroquia d'aquell popular teatre.

La musica, doncs, salva de sobres l'obra, ja que's fan repetir quasi tots els números i, per si això no fos prou, una presentació esplèndida en decorat i vestuari fa que *La veda del amor* entri pels ulls de l'espectador.

La Villar i en Santpere, deliciosos.

—Per a avui s'anuncien *Los cadetes de la reina*, amb assistència dels seus autors.

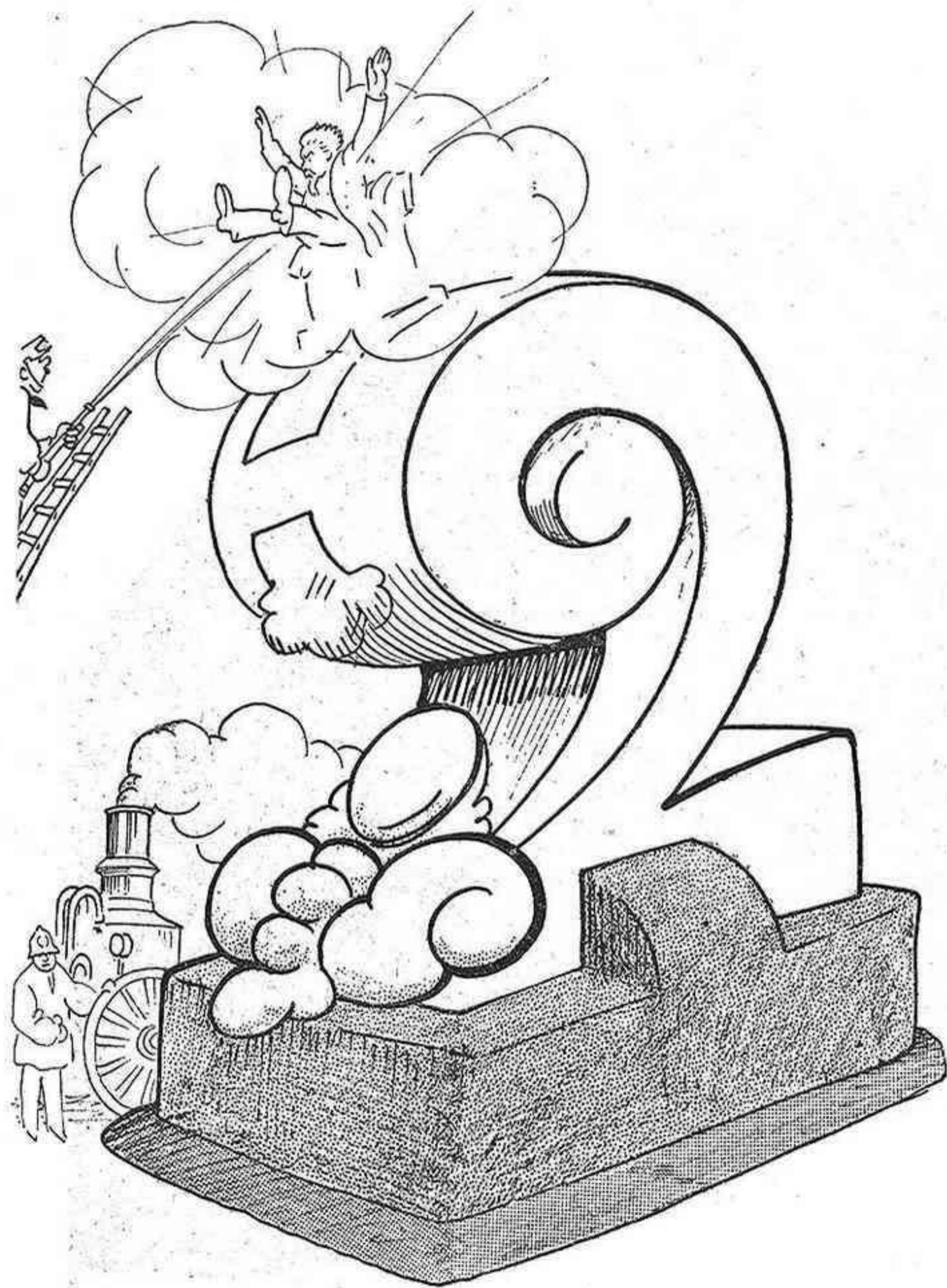
APOLO.—Dissabte passat, la senyora Puchol i el senyor Rojas, varen apuntar-se un tanto, amb motiu de la representació de *La reina joven*, d'en Guimerà.

Aquesta setmana, estrena de *Secreto de confesión*, drama en sis actes.

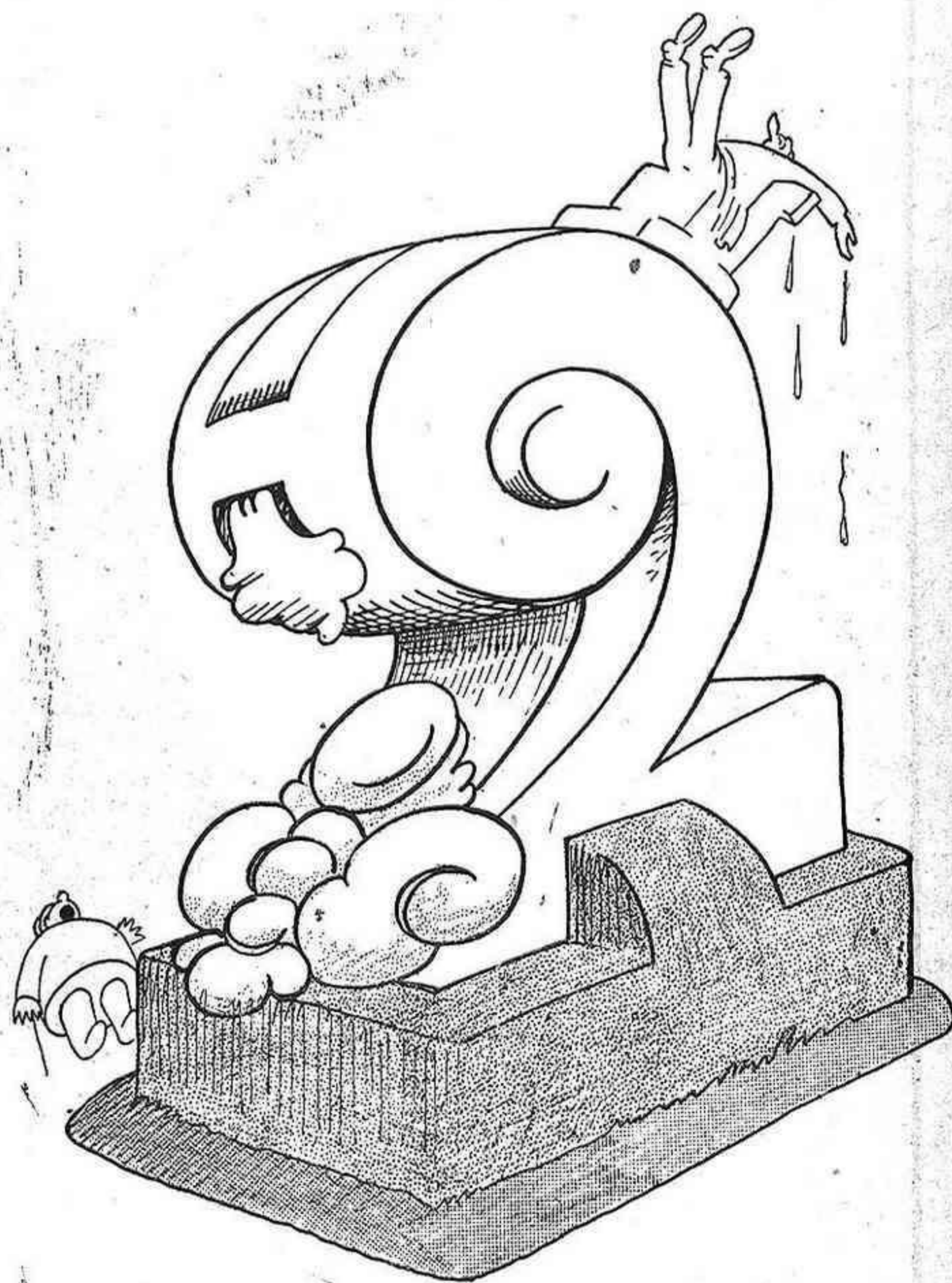
NOTES D'ART

FAIANS CATALA.—En aquests salons s'ha inaugurat l'exposició de les obres de l'Ivo Pascual. Hi figuren unes vintiquatre teles, totes elles paisatges. La personalitat d'aqueix artista ja és prou coneguda i apreciada, i pot soportar el pes d'una crítica sincera sense que defalleixi. Per això nosaltres, obrant amb la franquesa que és del cas i que sabem gastar amb els que'ns interessin, hem de dir-li que aqueixa última exposició no'ns ha pas convençut. En els paisatges exposats hi ha sobra d'ingenuïtat i manca de convicció i fins d'estructura. Aquelles

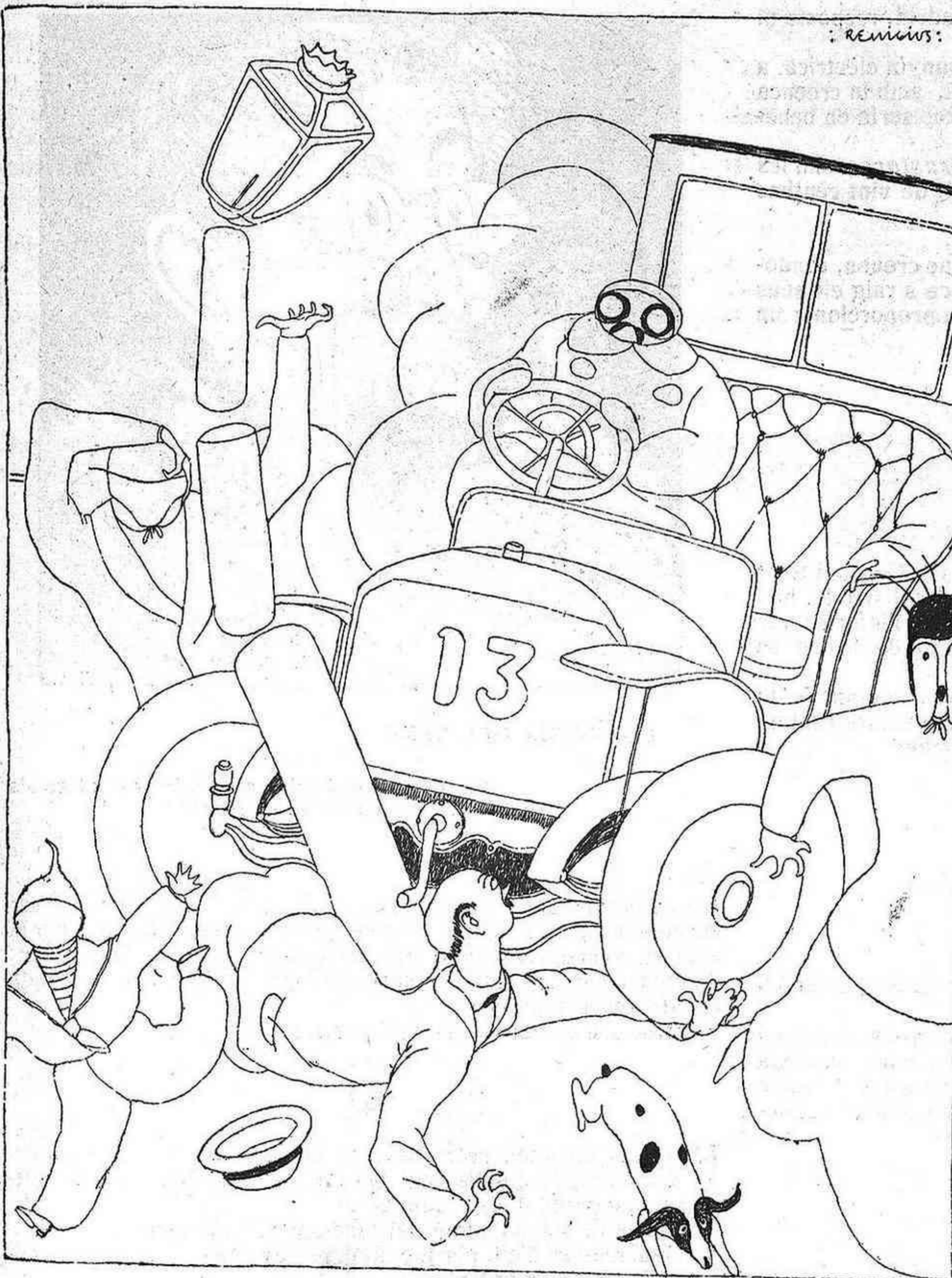

L'ESTATUA

—Ell... Què feu, desgraciats?
—Li rentem amb fums la cara.

—Amb fums, eh?... Pobre de mi,
jo sí que estic «fumut», ara!

LA VICTIMA

—Criminall... Assassí!.. Si no fos que'm podria portar desgracia, ara mateix us pendria el número.

pintures no tenen estil. No podem admetre com a tal aquella manera de tractar els fullatges, que, més que ignocenta, és pueril. Passariem per una ignocència que fos maliciosa, com deu ésser-ho la dels pintors primitivistes, però no podem passar per la descaracterització de les formes, portada a terme amb premeditació. Els arbres de l'Ivo Pascual són tots de la mateixa família. No és possible distingir una saula d'un vern, ni un pollancre d'un suro. Ademés, tots ells resten sense còs, deixatats en l'ambient, mentre els celatges els hi munten damunt amb consistència petria. També perjudiquen, a les obres d'aquest artista, una confusió de valors i una incertesa de termes ben remarcable. Hi ha com una desorientació en la llum, que no dóna transparencies, ni marca plans, ni dibuixa masses. Són, aquells, uns paisatges olotins mancats de frescor i de fineses. Essent més treballats que'ls del malaguanyat Vayreda—al qual recorden vagament,—no tenen la fermesa ni la savia austeritat que aquells tenien. La vista no hi reposa, ni l'esperit s'hi eixampla, ni el cor hi respira. Grisos, d'un verd que no té matitzacions, monòton i cansat pel pinzell que l'escampa amb un propòsit desconegut, fan l'efecte de tentatives de deixeble i no pas d'obres d'un mestre.

Els millors, els més harmònics, ens han semblat ésser els títolats *Dia plujós* i *Petit remat*.

No dubtem que si l'Ivo Pascual acurés la seva tècnica, posant,

ni dels regionalistes d'anar a la lluita sols, presentant candidatura plena.

Val més anar sols que mal acompanyats, diu la dita.

I això és cert; però la ruptura de la proposada harmonia electoral de les dretes és una palpable demostració de que, per a certs elements, la religió i el conservadurisme són un *llaç* que no *liga*.

També ha sigut comentat humorísticament en els còrcols polítics, mereixent les més agres censures de la gent pudibunda, el fet de que en la candidatura radical hi figurin dos *Don Pedros*.

Realment els seus confeccionadors han demostrat tenir el doble de mal gust que'ls cèlebres organitzadors d'aquella agrupació coral de Gracia, qual nom callem per respecte als nostres llegidors.

AQUELLS entusiastes barcelonins que suposen que, amb la competència de «La Canadiense» i l'«Energía Eléctrica», l'electricitat ha d'anar tant baratu com les puntes de posar vidres—que'n donen un miler per divuit cèntims,—ja poden començar a reprimir el seu entusiasme.

sobre tot, un major interès en construir les masses, sintetitzantles i cercant llur característica, fóra un bon paisatgista. Coses hem vist, d'ell, incomparablement superiors a lo que ara exposa.

Per a esmenar-se sols li cal fer estudis conciençuts del natural i oblidar que s'ha fet un nom molt aviat, i que té pinzells petits en la seva capsa.

P.

ESQUELLOTS

L'incident hagut entre'l regidor senyor Rius i el seu company de Consistori, Marial, en una de les sessions passades, demostra fins a quin punt s'arriba quan la *passió* per un projecte determinat obliga a fer veure un enemic personal en qual-sevol adversari, per noble i dignement que's porti.

No sembla sinó que'ls regidors defensen els seus interessos, en lloc dels interessos de la ciutat.

El senyor Rius, que en la qüestió de les aigües ha procurat conduir-se amb gran comediment, malgrat tenir a la seva mà medis de ferir i de posar en roda als seus contrincants, s'ha vist tractat baixament, amb una desconsideració insospitada.

En Marial s'ha fet un flac servei a si mateix i als seus companys partidaris de la municipalització de les aigües.

Hi hà una dita que esmenta «qui perd lo seu, perd el seny».

L'existència d'aquest adagi tenia de mantenir la discussió de l'assumpte en un terreny més elevat i més digne de l'Ajuntament de la segona capital d'Espanya, per a evitar, quant menys, la maledicència pública.

HA sigut objecte de molts comentaris la disgregació de les dretes i el determi-

Prenguin patró de lo que succeeix ara a Madrid, respecte al mateix article.

Allà també va constituir-se una nova companyia elèctrica, a la que's varen concedir tota mena de facilitats, amb la creença de que la seva competència amb les ja establertes seria en benefici del públic.

I lo que ha fet la nova companyia ha sigut *trustarse* amb les velles i apujar totes plegades el preu del fluid, de vint cèntims el kilowat, a xeixanta.

Què'ls hi sembla?

Comencin, comencin a desenganyar-se els que creuen, candorament, que quan una empresa poderosa aboca a raig els seus milions al damunt d'una comarca, ho fa per a proporcionar un negoci bonic als seus habitants.

Encara que hi surti el públic guanyant indirectament, l'idea de tot negoci és treure'n bon rendiment.

ALGUNS propietaris de la Riera de Caçoles, de Gracia i Sant Gervasi, per mediació del senyor regidor del districte, han demanat a l'Ajuntament que s'activi tot lo possible l'informe que ha de donar l'arquitecte municipal sobre'l projecte de les noves alineacions d'aquella riera.

No s'impacientin els susdits propietaris, que, tractant-se de la Riera de Caçoles i essent cosa que ho pugui resoldre l'actual Corporació municipal, tot s'arreglarà amigablement.

No ho dubtin.

L'arribar a una avinença serà cosa ben senzilla, puig són, *olles i caçoles*, d'una mateixa familia.

DISSABTE passat morí, a Barcelona, en Miquel Figuerola Aldrofeu.

En la seva joventut s'havia dedicat, en Figuerola, al conreu de les lletres catalanes, alcançant, en el genre còmic, bastanta popularitat. Col·laborador assidu, en aquell temps, del nostre setmanari, havia escrit algunes obretes lleugeres, que obtingue-

LA VICTORIA DELS 72

—Vaja... Ho veuen, com hem guanyat?...

L'ALEGRIA DEL SEXE

—En Romanones vol posar un impost a tots els solters?... Visca en Romanones!

ren èxits falaguers. També provà fortuna amb el teatre, logrant successos ben estimables, entre'ls que recordem l'obtingut per la xamosa comedia *Servei de plata*. Incapaç, per propia convicció, d'evolucionar, ara feia bastants anys que havia deixat de banda les aficions literaries.

Descansi en pau el distingit escriptor.

ENtre'ls objectes extraviats en els tramvies i que estan a disposició de qui els hagi perduts, s'hi troba, aquesta setmana, «un parell d'espartenyas».

Voleu dir que no seràn del candidat de la Defensa Social?

Deuen ésser d'ell, perquè, avui per avui, és el que les necessita més, unes espartenyas...

I ben cordades!

ELS míops de la «Defensa Social» estan, altre cop, cremats amb en Romanones.

La cremada d'ara és a causa de les reformes en sentit lliberal, anunciades en el nou plan d'ensenyança.

Naturalment.

Com han d'acceptar reformes en l'ensenyança, uns infeliços que sempre ensenyen lo mateix?

L'orella... i la ceba.

EN el precís moment en que'l simpàtic Poumet volava per damunt de l'estatua d'en Cristòfol Colom, dos fulanos se topaven al mig de la porta de la Pau.

Un d'ells s'aixugava la vista amb el mocador.

—Què't passa?

—Vès, que m'ha caigut una broça a l'ull i m'amoïna bastant.

—No'n facis cas. Deu ésser l'aviador que escura la pipa.

PER a ahir, dijous, estava anunciada, en el Saló Parés, l'obertura d'una exposició de pintures i dibuixos humorístics, deguts a l'excel·lent caricaturista J. Grau Miró.

En el número pròxim, si cap element dels formidables s'hi oposa, prometem una noteta donant la sincera opinió que'ns hagi merescut.

EN la secció de *Sucesos* d'un diari:
«Ayer, en un establecimiento de la calle del Olivo, Manuel Maralles arrojó un vaso al rostro de Vicente Martínez». Si el vas era buit, encara!
Lo sensible hauria estat que'l vas hagués sigut ple d'aigua de Dos Rius.

DIUMENGE passat M. Poumet va executar damunt de Barcelona dues o tres volades emocionants.

Per a demà-passat, que és, precisament, el dia de les eleccions, anuncia l'intrepíd aviador un vol de nit, amb l'aparell il·luminat, que promet ésser un aconeteixement.

Una idea:

Que no podria anunciar-nos, per medi d'un lletreret lluminic, el resultat de la lluita electoral?

LOC: la rambla. Epoca: la setmana passada. Personatges: un fulano i una fulana.

- Què fan aquests homes amb aqueixes banderoles?
- Prenen mides per a la construcció d'un metropolità.
- Metropolità?
- Sí, dòna, un tramvia que ha de passar per sota terra.

LA «JETTATURA»

-Vatúalisto!... Té!... Jo que volia votar en blanc!...

EL BISBE

— Ja ho veu. Setantadós mil·lions per a fer venir algües...
 — Malaguanyats!... Jo, amb la meitat per a «rogatives», aconseguiria el mateix efecte.

— Per sota terra?... I voleu dir que aqueixos tramvies no maten a ningú?
 — Sí, també maten, però ho fan d'amagat... i és més barato per a la víctima.
 — Més barato?
 — Es clar, dòna... Com que'l maten a sota terra, queda mort i enterrat.

L'altra nit varen estar a punt d'anar a pinyes pel carrer els joves conservadors i els catalanistes de *Renaixement*. La desigualtat de forces no'ns sembla prou raonable. Entre bel·ligerants s'ha de tenir en compte'l número i l'edat. Pensin els reconsagrats que'ls contrincants són *niños* i que... no més són catorze.

AQUESTS dies ha corregut per Barcelona un moro de l'aristocràcia, cosí-germà del sultà Muley. Va visitar lo més notable de la ciutat. A l'Ajuntament, és llàstima que no li hagin portat! Un moro, allí, sobre tot ara, en ple negoci de les aigües, s'hi ha de trobar com a casa!

PER al mes entrant s'anuncia l'arribada a Barcelona d'una tribu de selvatges. Lo que diràn més de quatre antropòfags de l'Ajuntament:
 — Que vinguin. Quants més serem més riurem.

FAVORESCUTS per la benignitat del temps i la tebior de la temperatura, els missatgers de la primavera han fet, dies hà, la seva aparició entre nosaltres, aparatosament i amb tots els detalls que'ls caracteritzen. Arbres florits, cants d'aucells, crims passionals... etc. Per cert que, a jutjar pels preliminars coneguts, aquest any la bullida de la sang sembla que porta empena i calor per

a arribar a una graduació extraordinària.

Afortunadament va refrescar-se un xic la temperatura i, amb la fresca que aquests dies ha vingut a recordar-nos que som al mes de Març, els exaltaments amorosos, propis dels ardors primaverals, hauràn sofert un saludable retràs.

Mercès, *mamà* Naturalesa!
 La florida de les plantes i de les sangs la bullida, tenen, quan són prematures, aquests enemics terribles. L'una, les calamarsades, i, l'altra, les pulmonfes.

S'està buscant, en el Parc, un lloc apropiat per a col·locar-hi el bust del poeta Maragall.

Molt bé.

Però, veiam si, després de buscat el lloc i col·locat el bust, sortirà el cop de pedra que li trencarà el nas, com va passar amb el d'en Fontova.

Mentres nostre Parc estigui, com ara, tant descuidat, això dels bustos ens sembla una gran temeritat.

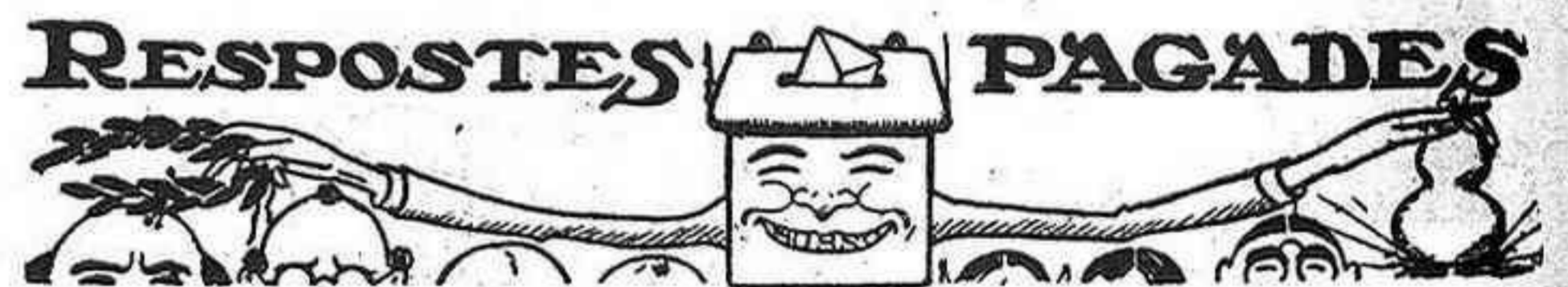
DEFINICIONS arbitràries.

A un fulano que no s'alimenta sinó de conserves li preguntaren, un dia:

— Què són les sardines?—

I el fulano va contestar:

— Les sardines són uns peixos sense cap, que viuen dins d'unes capsetes de llauna.

M. Adrien: Els seus escrits, lo mateix que'ls seus dibuixos, denoten una bona disposició. Enviï alguna cosa curta, en català, i algún ninot ben acabat, i veurem.— Josep Bernet Torras: No maten d'espontanis ni d'originals.— Ganxet: Els versos no estan a l'altura de les circumstancies.— Joan Rocabert: A l'hora de sortir a llum aquest número, ja s'hauràn publicat les «Normes ortogràfiques». Farà bé en adquirir-les, doncs són de gran utilitat per a tots els col·laboradors. Disposi.— M. Llorensó: Rebut els «Goigs a Sant Medi». No'ns convenen, perquè són poc humoristics.— P. J. L.: Això que diu a la xicota és tant íntim que entra de ple en l'higiene sexual. Val més que li escrigui directament.— Robinsón III: Quin acudit aquest, també! Mira que anar a dedicar un sonet an en Serrallera!...— Lluís Bonet: Ha fet tard, i ho sento. Però, que no ho veu vostè mateix que de la caiguda de la fulla ja no se'n canta gall ni gallina?— G. D.: Enterats, i tantes gracies.— Boris Jana: Rebuda la col·lecció d'epigrames. M'han semblat poc enginyosos i, ademés, trobo que estan renyits amb les Normes Ortogràfiques de l'Institut.— Lluís Panell: On và amb això tant llarg?... sembla la *Divina Comèdia*!.. I que'm perdoni el senyor Allighieri, eh?, però em refereixo sols a la llargaria.— Candor Salamé: Per lo que toca a la construcció dels versos, no hi tenim res a dir. Ara, respecte a la punta satírica del seu fons, opinem que fluïxeja bastant.— La Gloria a casa: Li estimarem moltíssim enviï els originals un dia abans. Es massa just, el dimecres.— E. H del V.: Enterats i conformes; però la seva extensió i la seva naturalesa ens priven de tractar l'assumpte.— Víctor Canigó: Lo millor de l'article és el pensament. Però, ja compendrà que'l pensament sol, encara que vagi vestit amb normes ortogràfiques (no sempre ben interpretades), és poca cosa.— Pepet de la Sèu: Sèu, sèu, que n'hi hà per a estona.— A. M. B.: Voto en contra.

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
 BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

NOVÍSSIMA
ORTOGRAFIA CATALANA
VOCABULARI ORTOGRÀFIC

segons les NORMES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

ordenat i anotat per A. ROVIRA I VIRGILI

Un volum en 8.ª, enquadernat. . . . . Ptes. 1'50

En el mateix volum van incloses les NORMES publicades per l'INSTITUT

LEY ELECTORAL
para diputados provinciales

Ptas. 1

EUGENIO NOEL

República y Flamenquismo

Un tomo: Ptas. 1'50

LOUIS DE SAINT GERVAIS

Versión castellana de A. CASTILLO

Napoleón en la guerra y en la paz

Cien anécdotas famosas de BONAPARTE

Un tomo, ptas. 1 : Encuadernado, ptas. 2

■ ■ **DINTRE POCOS DIES**

JULI VALLMITJANA

SOTA MONTJUIC

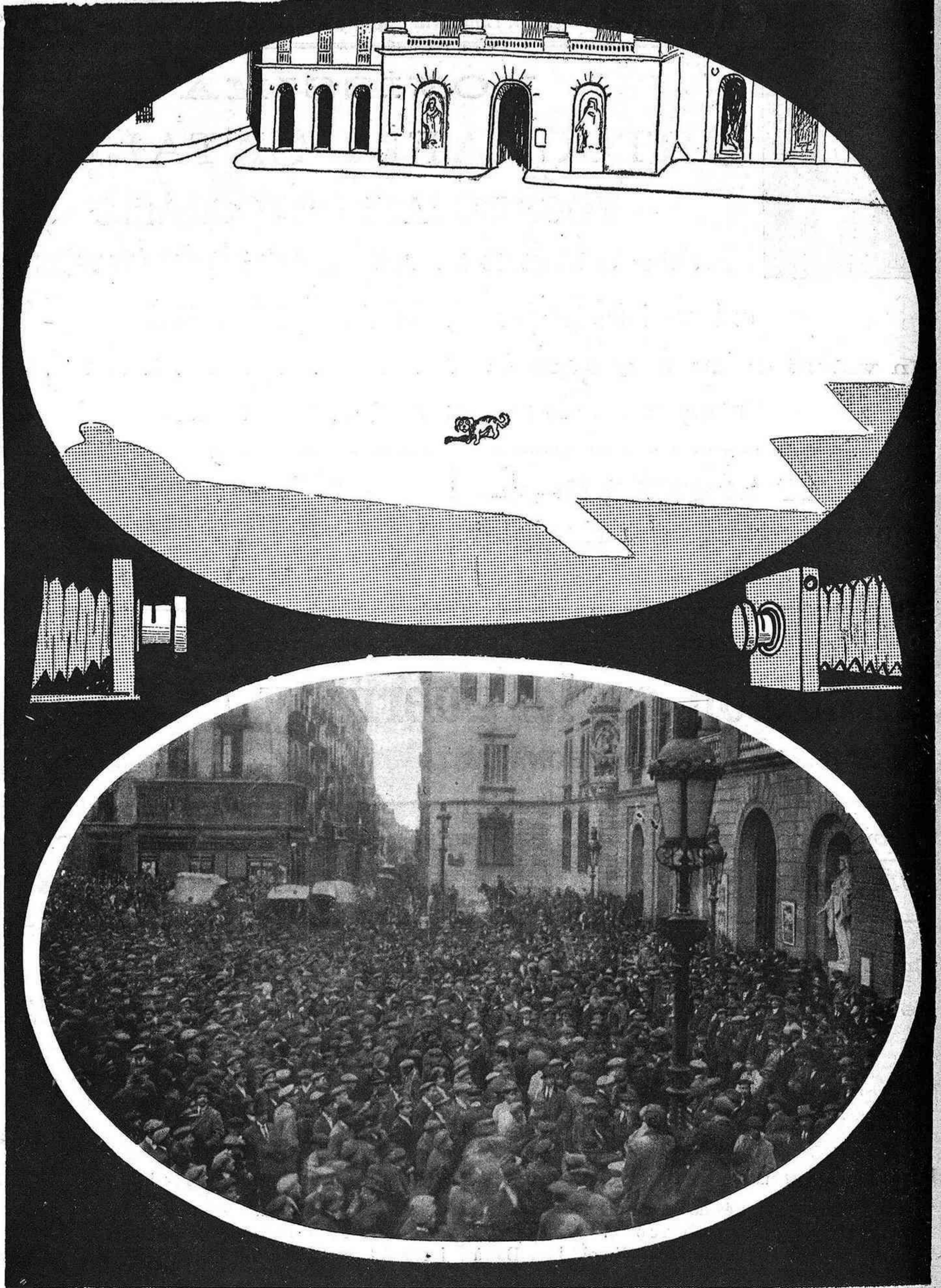
En preparació: Número extraordinari
de **L'ESQUELLA DE LA TORRATXA**

ELS BARRIS BAIXOS
DE BARCELONA

La direcció d'aquest número, verament excepcional, correrà a càrrec del notable escriptor i artista en JULI VALLMITJANA.

Además dels habituals dibuixants de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, pendran part en la col·laboració artística d'ELS BARRIS BAIXOS els senyors Canals, Pasqual Monturiol, Antón Ferré, Joan Borràs, Josep Aguilera, Emili Tersol i altres.

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

LA PROTESTA DE LES AIGÜES

El gravat de dalt representa la plaça de Sant Jaume, segons la majoria dels diaris de Barcelona, partidaris de Dos Rius.
El gravat de sota, la plaça de Sant Jaume, segons l'objectiu de les màquines fotogràfiques.